

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת ויקהל – שקלים – תשפ"ד

גליון ב' אלפים קי"ג

שנה מ' • גליון כ"ב

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת ויקהל – שבת שקלים תשל"ג

- דרך של כמה צדיקים שהלכו בדרכים שהם כהררים התלויים בשערה, והם מיועדים רק לצדיקים ואנשי מעלה.
- דרך אבותינו הקדושים שלא הלכו בדרך שיש בה סכנה, אלא בדרך הראויה לכל אדם.
- לכן נזהרו שלא לסטות כמלוא נימא מהשולחן ערוך, וגם ענינים גבוהים הלישו בטעמים על פי הלכה.
- זקה"ק מצאנו היה מבאר הדברי תורה בדרך נגלה אף שהיה תואם גם על פי נסתר.
- מי שה' בעזרו זוכה על ידי לימוד הנגלה להבין מתוכה את תורת הנסתר.
- לימוד קבלה אינו ראוי להיות לימוד מיוחד לעצמו אצל אנשים פשוטים.
- בזמן החורבן ביזו את התלמידי חכמים שעוסקים בתורת ה' הראויה לכל אדם, וחדשו דרכים לעסוק רק בנסתרות, וכיון שעובו את תורת הנגלה נפלו ביותר ואבדה הארץ.
- ממדוי הדור שעוזבים את לימוד התורה ומתרבים עמי הארצות במסוה של מתחסדים.
- מלפנים לא העיזו להתייר כל איסורים שבתורה מפחד התלמידי חכמים האמיתיים, מה שאין כן בזמננו.
- מרדכי היהודי היה יחידי שהלך בדרך האמת של תורת ה' ולכן לא השתחוה לצלם, ושאר האנשים טענו כנגדו שאינו הולך לפי מצב התקופה והזמן לבדות תורה חדשה.
- מרדכי מירר עצמו בדברי תוכחה לבני דורו, מחמת שבעצמו היה טהור, וכן מחמת שרצה לטהר אחרים.
- טעם מנהג המהרי"ל שלא לומר השיעור לתלמידיו בתענית אסתר, להורות על מצב אותה התקופה שלא עסקו בתורה.
- גם לאחר הישועה לא קבלו עליהם עול תורה בשלימות ולכן לא היתה זאת הישועה הנצחית.
- מקצת סנהדרין פירשו ממרדכי בטענה שממנו למדו בני ישראל שאפשר להיות צדיק גם בלי לעסוק בתורה תמיד, כמו שהוא התהלך בבית המלכות.
- בצלאל ידע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, בכח התורה שלמד.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מחצית השקל בשקל הקודש

- מספה"ק פרשת דרכים, שהקב"ה דן את בני ישראל על שם העתיד רק לטובה.
- הרמז במחצית השקל, שהקב"ה מביט על המחצית הטובה דלעתיד, ולכן יכולים להתקרב אל ה' בכל מצב.
- כשאינו שמח בחלקו ירגיש תמיד שיש לו רק מחצית.
- מדברי הבעש"ט, שהמתקת הדין היא בידיעה שבפנימיות הוא כולו חסד.
- הלימוד ממחצית השקל שהארם רואה רק מחצית, שכן חלק הטוב גנוז ממנו.
- החובה להתחיל ביראת העונש ועל ידה לבוא ליראת הרוממות.
- המשלים עצמו במחצית של יראת העונש יזכה למחצית של יראת הרוממות.

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פּרשת ויקהל שבת שקלים תשל"ג

לא היתה דרך לרכיב, דדרך זו טובה היא ליחודי סגולה בלבד שיש להם נשמה גבוהה מעולם האצילות ושכל מעשיהם בלתי לה' לבדו, דהם יכולים לעמוד בזה.

*

אמנם אבותינו הקדושים זי"ע לבית צאנו ודינוב, וכן כל הצדיקים מתלמידיו של רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, לא רצו לילך בדרך זו שיש בה סכנה, והם הלכו בדרך המלך שהיא דרך המיועדת לכל אדם ואין בה מכשולות ומקרים רעים, וכל מי שהולך בה יכול להתעלות למעלה בלי שום פגע.

לבן נזהרו אבותינו הקדושים תמיד שלא לעשות דברים שהם בנטיה מהשולחן ערוך ח"ו, ואפילו כקוצו של יו"ד, וכבר העיר זקה"ק מצאנו זי"ע על עצמו שאינו עושה שום דבר עד שיש לו ג' מאות טעמים על כך. והצדיקים שכל תנועה שלהם היא תורה שלימה ויש להם בה כוונות נסתרות, מלבישים הכל בטעמים על פי נגלה, כי העיקר הוא לקיים מה שנכתב בשולחן ערוך.

ובגון במה שזקה"ק מצאנו זי"ע הכין בעצמו את מאכל הביצים

בתורה"ק (שמות לה, ל-לא) ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, וימלא אותו רוח אלקים בחכמה בתבונה וברעת ובכל מלאכה.

יש לדייק בלשון הכתוב בשם בצלאל וגו', דהוה ליה למימר קרא ה' לבצלאל וגו' (ועיין אור החיים הק', לעיל לא, ב).

*

נראה לבאר דהנה אצל צדיקי אמת היו כמה אופנים לעבודת ה' וכמה דרכים להגיע לנקודה של קרבת אלקים, דיש שהיתה עבודתם בתפילה ובתחנונים, יש בתעניות ובסיגופים, ויש בצדקה ובמעשים טובים או בקדושה ובפרישות, וכל הלכות דורשים את ה' ואין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד וכל אחד יש לו דרך משלו בעבודת ה'.

ודיו צדיקים שהלכו בדרכים שהם דקה מן הדקה ובהררים התלויים בשערה, וכמי שהולך על חודו של סכין ועל חבל מעל הים שצריך להזהר שלא לנטות אפילו כמלוא נימא בכדי שלא ליפול ושלא למבוע ולמות ח"ו. ודרך זו

וידוע מה שאמר זקה"ק מצאנו ז"ע, שכל תוספות שבש"ס יש לו יחוד, ובמסכת חגיגה יש לכל תוספות ב' יחודים עכ"ד, והיינו דכאשר מבין התוספות על פי נגלה אז יכול לייחד היחוד, מה שאין כן אם אינו מבין התוספות על פי פשטות היאך יוכל לידע יחוד של תוספות זה. ובוודאי אין זה ראוי ללמוד סתרי תורה בלבד, אשר צריכים להיות ראוי לזה ושהנשמה תהיה מעולם האצילות, ובלא זה אפשר ליפול ח"ו, ואנשים פשוטים יכולים להגיע לנסתר רק על ידי לימוד הנגלה.

וגם בשו"ת דברי חיים רואים שמזכיר מעט מאד מדברי האר"י"ל והזוהר הקדוש. וחתנו דו"ר הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנוסטייפל ז"ע אמר פעם, חותני היה חסיד כמו בעל התניא ומתנגד כמו הגר"א. ובצאנו היו כל הדרכים משולבות, וזקה"ק היה יכול לכתוב ספר על שמות אנשים ונשים, ואף שידע דבכל שם וכן באופן כתיבתם, תלויים אלפי אלפים עולמות, עם כל זאת לא הזכיר שום ענין קבלה בספר זה שהוא אליבא דהלכתא.

ובאשר אדם ילמד בספר זה, והשי"ת יזכהו, כבר יראה בו גם את חלק הנסתר, וכדוגמת ילד קמץ שלומד חומש שהוא רואה בו רק דברים כפשוטן, אף דכל בר בי רב יודע שכל התורה הם שמותיו של הקב"ה (וזה"ק, פרשת יתרו, ח"ב פז, א), והלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה (אבות ו, א) היינו שהקב"ה פוקח עיניו שיראה בתוך החומש את כל תורת הרמ"ק וידע מה למעלה ומה למטה (עיין חגיגה יא, ב). וזהו

והבצלים בשבת קודש, שסיפר לי כ"ק אאמו"ר ז"ע שפעם ישב זקה"ק בשולחן המהור ביום שבת קודש אחוז בשרעפוי והיה כותש בסכיניו את הבצל והביצים כדרכו בקודש, ובשעת כתישתו נפלה חתיכה מהצלחת ונטלה בנו זקה"ק מגארליץ ז"ע והחזירה לצלחת. פנה אליו זקה"ק בתנועה של תמיהה על מעשהו, והוא נענה ואמר, הלא משנה מפורשת שנינו (זכחים פז, א; ילקוט, פרשת ראה, רמז תתפד) אברים שפקעו מעל גבי המזבח יחזיר, ונענע לו זקה"ק בראשו כהסכמה לדבריו, והקהל נבהל ונשתומם על זה.

אמנם אף שהיתה עבודה זו כעין עבודת המזבח, מכל מקום אמר זקה"ק שמכין זאת בעצמו מחמת כמה חששות בהלכה, דבכתישה יש חשש טוחן, ובמליחה יש חשש מעבד, ולכן לא רצה לסמוך על המשרתות שכיניו זאת ועשה זאת בעצמו על פי ההלכה. והיינו דגם ענינים שיש בהם עבודה נשגבה למעלה מהשגתנו כעין עבודת המזבח בבית המקדש, היו מלבישים במעם על פי ההלכה בנגלות התורה.

בן ידוע מה שכתבו בניו הקדושים של זקה"ק מצאנו ז"ע בהקדמה לדברי חיים וז"ל, שמענו מפיו הקדוש שגם בפלפל ההלכות לא אמר שום דבר רק אשר יצדק חידוש זה גם לפי הקבלה ליחודים עכ"ל, והיינו דאף שהיה מכון לומר גם על פי קבלת האר"י"ל והרמ"ק, מכל מקום בהכרח דקדק שיהא מכון גם אליבא דהלכתא על פי נגלה, ובאופן הזה היה עוסק בתורה אשר היא חיינו ואורך ימינו.

דלכאורה מה תירץ על קושייתו במה יזכה נער וגו'. ולהנ"ל יש לומר דשואל איזהו דרך יקח לו נער שרצונו לעבוד את ה' אך אינו בעל מדרגה, והתירוץ לזה הוא לשמור כדבריך, שישמור ויקיים מה שכתוב בתורה גופא, בשולחן ערוך ובנושאי כלים, ורק מה שיראה שם, כך יתנהג, כי זהו דרך בטוחה שאין בה מכשול ולא יבוא לידי כך שיאסור את המותר ויתיר את האסור ולא יטה מדרך התורה. ועל כל דבר שיעשה ובכל תנועה יביט בשולחן ערוך לראות אם זה אכן כפי הכתוב שם, ואם יפה יזכה וחיוב ואם כהוגן מיהר וטימא, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (ברכות ד, א) לא חסיד אני וכו' כל מה שאני עושה אני נמלך במפיכושת רבי ואומר לו מפיכושת רבי יפה דנתי יפה חיבתני יפה זכיתי יפה מהרתני יפה ממאתי ולא בושתי.

ויו"רמז גם בכתוב (תהלים שם, א) אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', פירוש, מהו הדרך הישרה והתמימה, ואמר ההולכים בתורת ה' דייקא, וכמאמר העולם על לשון המשנה (אבות ב, א) וכל מעשיך בספר נכתבין, שכל מעשיך צריכים להיות על פי מה שנכתב בשולחן ערוך ובספרי הפוסקים, ולפני הסעודה ילמד הלכות נטילת ידים והלכות סעודה וברכת המזון, וכמו ששמעתי פעם מגדול אחד שבכל סעודה למד את כל ההלכות הנ"ל, וכן קודם הנחת תפילין ילמד הלכות תפילין, וכשילך בדרך זו יוכל אחר כך לעסוק בנסתרות, אבל מתחילה על האדם לילך בדרך המלך ועל פי נגלה.

*

יגעתי ומצאתי תאמן (מגילה ו, ב), דלכאורה יגיעה ומציאה סתרי אהרדי דמציאה בא בהיסח הדעת (סנהדרין צז, א) ולא ביעינה (עין תפלה למשה, תהלים קיט, קסב אות ב), אלא המכוון בזה דאם יגעת בנגלה תזכה ומצאת בנסתר.

*

על האדם לידע דאסור לו לחקור בעצמו מחמת רצונו להיות בעל מקובל ח"ו, וכי אם אינו לומד זאת מתוך תורת הנגלה, הריהו עלול לצאת על ידי זה לכפירה ועד עמקי שאול רח"ל, אלא הלימוד צריך להיות בדרך הצדיקים הקדושים שהסתירו את ענין מעשה בראשית ומעשה מרכבה באלפי הסתרות, דרק כאשר השי"ת עוזר לאדם ושולח לו את אליהו הנביא, אז הוא יכול לזכות לתורת אמת, וכמו שכתב הרמב"ן בהקדמתו על התורה, דמי שאינו שומע תורה מפי הקב"ה או על כל פנים ממלאך או על כל פנים שמגלים לו רוי תורה, לא יעסוק בסתרי תורה.

ולא כבזמננו שנתייסדו ישיבות ללמוד קבלה, אשר בכל מקום שהייתי שם בצעירותי לא ראיתי כדבר הזה. ויש כיום גם אנשים שכותבים תשובות בקבלה, ובדידי הוה עובדא שאחד שאל אותי בעניני קבלה והשבתי לו בתוך הדברים שלא ראיתי בספרי השו"ת שמפלפלים בדברים אלו (עין שו"ת דברי יציב, חלק ד, יורה דעה, סימן קלז, אות ו). ואין רצוני לקנטר ח"ו אבל לא זו הדרך, והיא ליחודי סגולה בלבד.

ויבואר הכתוב (תהלים קיט, ט) במה יזכה נער את ארחו לשמור כדבריך,

מִן הַחֲמַטָּא (סוטה כא, א) ואז לא היה באפשרי לנסות מדרך התורה.

אבל אחר כך באו אנשים נבערים ומענו שצרכים להתעלות למדרגות רמות, ואפשר שצריך לתקן דרכים חדשות, וכמו שהיה אז כת האסיים שנהגו פרישות יתירה ומבלו על כל דבר, ויש אומרים (עיין מהר"ץ חיות, ברכות כב, א) דעליהם המכוון בהא דאיתא בתוספתא (ידים ב, ט) קובלני עליכם פרושים שאתם מזכירין שם שמים שחרית בלא טבילה וכו', והיינו שהם עשו פרישות וסייגים, ועל ידי כך נמשכו עוד בני אדם לחדש עוד דרכים בדומה לזה, וכגון ללמוד תורת הנסתר, ועזבו את הגמרא ותחת זאת לקחו ספר יצירה או ספר רוזאל המלאך שישנם שם ציורים שנראים לאנשים פשוטים כעופות, ועשו מהם קמיעות וכו'. ודין גרמא שנפלו יותר ויותר עד שהגיעו למדרגה שפילה והעמידו להם נביאי בעל.

ומטעם זה חשש הגר"א זי"ע כאשר נתפשטה דרך החסידות, שמא יזיק לאלו שאינם ראויים לדרך זו, כי יסוד הכל הוא ללמוד תורה כמו שלמדו בני ישראל במדבר, ותורה אחת היא לנערים ולזקנים בכל מקום שבני ישראל נמצאים, ותורת משה בידינו ואין תורה אחרת, וכאשר נוטים מתורת משה אפילו כקוצו של יו"ד אפשר ליפול לגמרי עד לנ' שערי טומאה רח"ל.

והנביאים והחכמים שבאותו הדור לא הבינו את הגורם לגודל הנפילה של בני ישראל, עד שפירשה הקב"ה בעצמו ואמר על עוכם את

בזה יבואר הגמרא (נדרים פא, א; בבא מציעא פה, ב) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיה ט, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב (שם, יב) ויאמר ה' על עוכם את תורתי אשר נתתי לפניכם, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה. ופלא הוא מה שלא ידעו החכמים והנביאים על מה אבדה הארץ, והלא ידוע גדול התועבות שנעשו אז ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל ארמתנו.

אלא שהחכמים והנביאים לא הבינו היאך היה כדבר הזה שבני ישראל נפלו כל כך עד שבאו לידי כל החטאים והתועבות ועברו על עבודה זרה גילוי ערויות ושפיכות דמים (יומא ט, ב), וקמו אצלם נביאי בעל, והלא היה אז דור דעה כראותם את השראת השכינה בבית המקדש וכהנים בעבודתם ולויים בשירם וכומרם ונביאי אמת וצדק, והיאך אירע כזאת שנפלו כל כך ואבדה הארץ ודמים בדמים נגעו (הושע ה, ב; גיטין נז, ב).

ולזהנ"ל יש לומר דמתחילה ישבו בני ישראל כל היום בבית המדרש ועסקו בתורת ה' כנתינתה מסיני, כפי שקבלו מאנשי כנסת הגדולה שקבלו מהנביאים שהם קבלו מהזקנים והם מיהושע שהוא קבלה ממושה רבינו, וכמו אצל חזקיהו שהיו לו מואה ועשר אלף תלמידים (סנהדרין כו, א), והיו חוזרים על לימודם מואה ואחד פעמים (עיין חגיגה ט, ב), ואכן אז היתה התורה מנגא ומצלא

משליכים הגמרא בשביל להגות בספר רזיאל המלאך או בספר האילן, ביודעם דעל ידי שיתמידו בלימוד הנגלה יחונן אותם הקב"ה דעת ויאיר עיניהם להבין מעצמם את חכמת הנסתר. וכיון שבני אותו הדור לא ברכו בתורה, היינו ללמוד מגוסס הברכה את דרך האמת לעסוק בתורת הנגלה, לכן נפלו מדחי אל דחי וכדו להם תורות חדשות.

*

מצינו במשנה (אבות א, א) משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו', הם אמרו שלשה דברים הוו מתונים בדיון והעמידו תלמידים הרבה ועשו סיג לתורה, דג' דברים אלו הם יסודי התורה, והנוטה מהם הולך על דרך לא טוב ועלול ליפול לבאר שחת, דהעיקר הוא לילך על פי דינה של תורה, להעמיד תלמידים ולעשות סיג לתורה כפי שקבלנו איש מפי איש עד משה מסיני, מבלי לחדש דרכים אשר לא שערום אבותינו.

ובעונותינו הרבים נתקיימה בנו

נבואת חז"ל (שבת קלח, ב) עתידה תורה שתשתכח מישראל, דלכאורה למה אמרו מישראל דפשיטא היא שתשתכח מישראל ולא מאומות העולם. אלא שיבוא זמן שפשוטי העם ההולכים בדרך תמים, הם ילמדו תורת אמת מתוך הדחק כדרכה של תורה לאכול פת במלח ומים במשורה (אבות ו, ד), והם אלו שאינם עומדים במזרח בית המדרש ואינם מהנמצאים בראש, אלא בגדר ענותן ושפל כרך שייף עייל שייף ונפיק וגרים באורייתא תדירא (סנהדרין פח, ב), וביודעי קאמינא שישנם כאלו

תורתני, שעזבו את התורה שלי שנתתי לכלליות ישראל בהר סיני ומאסו בה, ותחת זאת הפשו להם דרכים חדשות שהמציאו בדעתם. ולכן לא אמר שכפרו בתורה אלא על עזבם את תורתני, שעזבו את התורה השווה לכל נפש ורצו לעסוק בתורה הראויה ליחידי סגולה בלבד.

וכן אמרו חז"ל (שבת קיט, ב) לא חרכה ירושלים אלא בשביל שביוו בה תלמידי חכמים, רצ"ל שהיו מבזים את התלמידי חכמים שעסקו בתורה כל היום, וצעקו עליהם שאין לימוד זה חשוב כלל, ועדיף שיצאו מבית המדרש להשגיח בכח השמות והכוונות הקדושים שלא יבוא האויב לירושלים וכדומה, וכדמצינו (חגיגה טו, ב) יצא מנחם לעבודת המלך ויצאו עמו שמונים וזוגות תלמידים לבושין סיריקון. ועל דרך זו כל שוטה וחסר דעה המציא לו דרך, עד שבא אדם ותורה חדשה בפיו לבזות את התלמידי חכמים שעוסקים בתורת משה כפי שקבלו אותה מהר סיני, ומענתו בפיו שצריכים לעסוק רק בנסתרות ובענינים עמוקים ולא בלימוד הנגלה.

ולכן אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה, דבברכה ראשונה של ברכת התורה אומרים והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו וכו' כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, דגם אלו שהם בבחינת יודעי שמך, שבקיאים בחכמת הקבלה בבחינת דע את אלקי אביך ועבדהו (דברי הימים א, כח-כט), אשגבהו כי ידע שמי (תהלים צא, יא), שבקיאים בשמות הקדושים, אף על פי כן הם לומדי תורתך, היינו תורת הנגלה, ואינם

בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא ואין מבין אם טהורה היא ואם טמאה היא. וצריך ביאור דאם מיירי לפני ביאת המשיח, הרי אז לא יהא נוהג דיני טומאה וטהרה באוכלין.

ולתנ"ל יש לומר דרומז על אלו המתחסדים שהם באמת עמי הארץ מחמת שאינם עוסקים בתורה ואינם יודעים כלום, אך כיון שישמעו פעם איזה שמועה שיש דינים של טומאה וטהרה מיד יבואו לשאול על ככר, ואילו על כתמים לא ידעו כלל שצריכים לשאול. ולכן נקטו עתידה אשה דייקא, שהיא תבוא עם הככר ולא יעלה על דעתה לשאול על מראה דמים שלה, והרי זה בגדר חסיד שוטה, והם עושים מהתורה קדרום לחפור בה ועמרה להתגדל בה.

*

ידוע מה שאמר הגה"ק בעל החתם סופר ז"ע ברוח קדשו, חסיד מימין מחולל והאפיקורס בשמאל זורק ומולל והתלמיד חכם בתוך ידום ויחולל (עין אגרות סופרים, מערכת הגר"ש סופר, אגרת כו). והיינו דמצד אחד יהיו כאלו המכונים ראביים והם יהיו אפיקורסים הכופרים בתורה מן השמים, וכל רצונם יהיה להפוך דברי אלקים חיים ולעשות התורה ככינור (עין סנהדרין קא, א), ויחפשו למהר השרץ בק"ג מעמים ולהתיר איסורי מיתות וכריתות, ומצד שני יהיו אלו המתחסדים שיהיו בורים וריקים מבלי שיהא להם שום השגה בתורה הקדושה, ובזמן כזה בהכרח שהתלמיד חכם ידום.

אברכים בארץ ישראל, וגם כאן בחוץ לארץ, שלומדים תורת אמת מתוך הדחק.

וזהו להיפוך מאותם המדמים להיות חסידים ואנשי מעשה בלי לימוד התורה, וחושבים דאפשר להתנהג כאחד הגרועים והעיקר הוא ללבוש בגדי חסידות, שעל כמותם צווה הגר"א ז"ע בזמנו ככרוכיא, בעוד שבאמת דרך הבעש"ט הקדוש ז"ע היתה בלימוד התורה מתוך שפלות וענוה, וכנודע דכאשר השליך הגה"ק הנודע ביהודה ז"ע את הספה"ק תולדות יעקב יוסף על הארץ ודרך עליו ברגלו, אמר לו הרה"ק משפיטיווקא ז"ע דגם אם היה דורך על מחבר הספר בעצמו לא היה אכפת לו כלל. וכן כל תלמידי הבעש"ט הקדושים היו שקועים בתורה ודקדקו על כל קוצו של יו"ד, ובדרך זו העמידו תלמידים הרבה, ובכך עשו סיג לתורה, (ויודע דרכם בקודש ללמד זכות על בני ישראל, וזהו הווי מתונים בדיו, היינו להמתיק מדת הדין מעל בני ישראל).

ולכן אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל דייקא, ישראל מלשון שררה (עין בראשית לב, כט), היינו מאלו שמחשיבים עצמם כאנשים חשובים במדרגה גבוהה, שהם יסברו דאין הם מחוייבים לעסוק בתורה, וזאת לעומת פשוטי העם שאינם הולכים בגדולות ובנפלאות והם אלו שימשיכו בלימוד התורה בדרך המקובל מדור דור.

וחזו"ל אמרו (שבת, שם) עתידה תורה שתשתכח מישראל וכו' עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור

הוא לכדו לא יכרע ולא ישתחוה להמן הרשע, לעומת שאר אנשי הדור החמאים שנהנו מסעודתו של אותו רשע והשתחוו לצלם (שם, א), והיאך אפשר לתלות את הצער והגזירה במרדכי שלמד תורה עם התלמידים (עין שם טו, א).

אלא דמצינו (פנהרין סא, ב) לגבי המן שעבדו אותו רק מיראה דזה קל יותר עיי"ש, ולכן טענו אנשי אותו הדור דבעבור זה יש להקל ואסור למסור נפש ואין להם לאבד עצמם לדעת, שהרי סוף כל סוף נמצאים בנלות וצריכים להתערב קצת עם הגויים, ובאו בטענה על מרדכי שהוא גורם להם רעות וצרות על ידי שמתגרה בהמן שלא לצורך. ובוזה היה מרדכי איש יחידי בכל הדור ההוא שהלך בדרך התורה באמת.

*

בגמרא (חולין קל"ט, ב) מרדכי מן התורה מנין דכתיב (שמות ל, כג) מר דרור, ומתרגמינן מירא דביא, ויש לבאר דתיבת מר הוא מלשון מרירות ועל דרך מר ממות (קהלת ז, כו), ודכיא הוא לשון טהרה כמו דכן שבש"ס (עין פסחים טו, א), ומרדכי הצדיק לא רצה להיות בכלל מה שאמרו חז"ל (כתובות קה, ב) האי צורבא מרבנן דמרחמינן ליה בני מתא לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא, ולכן היה מוכיח את בני דורו ואומר להם דברי מרורים בכדי שידעו דהעיקר הוא לימוד התורה ולילך בדרכי התורה.

ומרדכי היה מוכיח את בני דורו בכחינת הכתוב (ישעיה נח, א)

וצריך להתבונן בסיבת הדבר שבדורות הקודמים לא מצינו שיקום אחד ויטהר ממזרים ואיסור אשת איש ועגנות. אלא שבדורות ההם כשהיו תלמידי חכמים באמת, הרי אם היה קם אחד לטהר ולהתיר כל איסורים שבתורה, מיד היו קמים עליו לומדי ועוסקי התורה האמיתיים היודעים את כל התורה, וצווחים עליו ככרוכיא, וזאת לעומת הדור הזה אשר חסיד מימין מחולל, דממילא מתגבר כוחם של אותם אפיקורסים להתיר כל איסורים שבתורה בלי שום פחד ובושה, ואף בלי שיהא להם איזה השגה בתורה הקדושה.

ולא לחנם אמר הכתוב (ירמיה ה, ג) ונבחר מות מחיים לכל השארית הנשארים וגו', כי גלוי וידוע להקב"ה שקשה לחיות היום בדור הזה הרבה יותר מבדורות הקודמים, ושכח אני את המתים (קהלת ד, ב) אף אם הם חוזרים ומגולגלים באיזה עלה באילן, דזה טוב יותר מן החיים אשר המה חיים עודנה בדור תהפוכות הזה.

*

מצינו כמגילה (אסתר ב, ה) איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי וגו', ובמדרש (אסתר רבה ו, ב) אל תקרי יהודי אלא יחודי. ויבואר בהקדם המובא בחז"ל (מגילה יב, ב) שבאו בטענה על מרדכי, ראו מה עשה לי יהודי וכו' דלא קטליה דוד לשמעני דאתיליד מיניה מרדכי דמיקני ביה המן, ופירש רש"י שזהו לצעקה ולא לשבח שנגרם בזה צער עיי"ש, וכל פעם בלמדי גמרא זו הלחלה אחותני, דזהו פליאה נשגבה ובלתי מושג שיבואו בטענה על מרדכי הצדיק אשר

מר דרור, מירא דכיא, שצריכים לילך
בטהרה ובדרך האמת על פי תורה, אף
שיביא לידי מרירות.

*

נדע מנהג מהרי"ל (הלכות פורים, אות ג)
שלא לומר ההלכה לפני הבחורים
בתענית אסתר, ונתן סמך לדבר בפסוק
(אסתר ב, כ) אין אסתר מגדת. ולהג"ל יש
לומר הרמז בזה שרצה להראות
לתלמידיו את מצב אותו הדור שלא
עסקו בתורה ולא הלכו בדרך התורה,
וכשאמר להם מרדכי להתענות ג' ימים
שמעו כולם לקולו, ואף שיש בזה סכנה
כדמצינו בירושלמי (חלה פרק א, הלכה א;
ראש השנה פרק א, הלכה ד; ועיין בית יוסף, אורח
חיים, סימן תרכד) לגבי ספיקא דיומא ביום
הכיפורים, אבל כשאמר להם שילכו
לבית המדרש ללמוד ג' ימים וכל המקבל
עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות
(אבות ג, ה), אז לא עשו כדבריו, והיו
מוכנים להתחסד בתעניות וסיגופים
ובלבד שלא לעסוק בתורה, ודין גרמא
לקושי הגוירה.

ובהאמור יש לומר בדרך צחות
דמהאי טעמא לא נכתב שם
ה' במגילה, וחז"ל (מגילה ג, א) נחלקו אם
אסתר מממא את הידים, מפני שמרדכי
חי בדור של עוזבי תורה וחשש שאם
יכתוב שמו יתברך של הקב"ה במגילה,
הרי יכירו על המגילה שהיא מספרי
קודש ואז לא יצו ללמוד בה, כי זהו דרך
הסטרא אחרא להתיר לאדם להרבות
בתעניות וסיגופים ובמבילות, ובלבד
שלא יעסוק בתורה. ולכן נקראת המגילה
אגרת (אסתר ט, כט), לרמז שהיתה כסיפור
דברים בעלמא ולא כחלק מהתורה.

כשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם,
רצ"ל כדוגמת שופר אשר הקול הנשמע
ממנו הוא מה שתוקעים בתוכו, כן והגד
לעמי פשעם, דזה שמוכיח את ישראל
אסור לו לשנות מהמקור (עיין בינה לעיתים,
דרוש ליום ב' דראש השנה; יערות דבש, חלק א,
דרוש יד), ועל דרך דמצינו (סנהדרין צט, ב)
אצל הני דבי בנימין אסיא דאמרי מאי
אהני לן רבנן מעולם לא שרו לן עורבא
ולא אסרו לן יונה, ופירש רש"י שלא
אמרו שום חידוש שלא מצינו בתורה.
וזהו היפוך מדרך הרשעים להתיר את
האסור ולאסור את המותר.

ואמר הכתוב, והגד לעמי פשעם, עמי
מורה על פשוטי עם כדמצינו
(שמות לב, ז) שחת עמך, והם רוצים לילך
בדרכי הגויים, ולהם היה מרדכי צריך
להגיד את פשעם ואת מעלליהם הרעים
במולי דשמיא, ודין גרמא דלא מרחמין
ליה בני מתא והיו מתרעמים עליו, כי הם
רצו שיתיר להם את האסור ושיבדה להם
תורות חדשות יען שנפשם מאסה
בישנות, והם חפצו במנהגי שיתאים
עצמו לפי העת והזמן והמקום ולפי
הצרכים וכו'.

וזהו מר דרור, מר מלשון מרירות,
שנגרם לו מרירות למרדכי, מפני
שהוא דביא לשון טהרה כנ"ל, דכיון
שרצה לטהר את בני ישראל ואמר להם
דברי תוכחה, לכן היה חי במרירות ולא
מרחמין ליה בני מתא. עוד יפורש מר
דרור, שטענו אנשי הדור שמרדכי ממרר
להם את הדרור, היינו את חיי החופש,
בוה שמייסר אותם בתוכחת מוסר. וזהו
מרדכי מן התורה מגין, רצ"ל מגין למד
מרדכי דרך זו מן התורה, ועל זה אמר

שגרם החטא, ולהנ"ל יש לומר דזהו חטא ביטול תורה שנתרבה אצלם גם לאחר הישועה מחמת שהיו עסוקים בעניני המלוכה, והזניחו את התורה ואת קיום המצוות, ודין גרמא שלא זכו לישועה עולמית.

ולבן תקנו חז"ל (מגילה ז, ב) מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי כשאדם מישראל מתכוונן בסיבת הדבר שלא זכינו אז לגאולה השלימה, מחמת שבטלו מן התורה, נפשו עליו תשתוחח ולבו דוי, וכמו שקונן רבינו יהודה הלוי בקינותיו (קינות לתשעה באב, ד"ה ציון ידירות) איך אשמחה עוד בחג איך אעלו עוד בפור עד כי יבואו ימי ששון לפוריד. ובמר לבו הוא חושב, הלא המן רצה להרוג את הגופים שלנו, ואילו לאחר הישועה נתקלקלו הנשמות וגדול המחטאיא יותר מן ההורגו (במדבר רבה כא, ד), ומה לנו לשמות ביום הזה.

והאדם אינו יודע מה בין ארור המן לברוך מרדכי, והוא חושב לעצמו, מה הועילה לי הישועה אם מאז עזבתי את ספסלי בית המדרש ואת לימוד התורה, והלא מוטב אמות זכאי ולא אמות חייב, וטוב לי אם הייתי מת על ידי גזירת המן ומתוך לימוד התורה מאשר חירות ושחרור עם ביטול תורה.

ויורמו במנהג ישראל לאכול 'המן מאשן', שבפנים יש מיני מתיקה והוא מוקף בבצק טפל, כי בני ישראל שבאותו הדור הסתירו והממינו את נועם ומתיקות התורה בשאור שבעיסה ובדברים טפלים של מה בכך, ובטלו זמנם תחת לעסוק בתורת ה'.

ויורמו בכתוב (בראשית יד, כא) ויאמר מלך סדום אל אברם תן לי הנפש והרכוש קח לך, ואיתא בוהר הקדוש (והר חדש, פרשת לך) דמלך סדום רומז על הסטרא אחרא, והיא אומרת לאדם תן לי הנפש דהיינו הנשמה, והרכוש קח לך, וגם אני אוסיף ליתן לך ממון הרבה, ובלבד שתעזוב את הגמרא ותוספות ושלא תעסוק בתורה.

*

ברם דא עקא דבני ישראל שבאותו הדור ראו ולא לקחו מוסר, ולא הבינו שהצרה באה עליהם מחמת שביטלו מן התורה, ולכן גם כאשר קיימו וקבלו עליהם את התורה (שבת פח, א) מכל מקום לא זכו לגאולה השלימה ולישועה עולמית, כי הסטרא אחרא יש לה תמיד עצות ותחבולות כיצד למנוע בני אדם מלימוד התורה, ולאחר הישועה כאשר ראו המון העם שמינו את מרדכי היהודי למשנה למלך, ושהוא יוצא ונכנס לבית המלכות, למדו מזה דאין חובה להגות בתורה ברציפות ובלי הפסק, ושאפשר לעסוק בשתדלנות לטובת הכלל וכדומה ועם כל זאת להיות צדיק. ועוד יתכן שעל ידי מרדכי נתמנו עוד אנשים מישראל לבעלי תפקיד במלכות אחשורוש, ועל ידי זה בטלו יותר מן התורה.

ואפשר דדין גרמא שפירשו מקצת סנהדרין ממרדכי (מגילה טו, ב), מחמת המכשול שיצא מתחת ידו, שלמדו ממנו שלא לעסוק בתורה כל כך. וזהו שאמרו חז"ל (ברכות ה, א) ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא

לעסוק בקבלה ובשמות הקדושים עוד לפני שמלאו כרסם בש"ס ופוסקים (עיין רמ"א שו"ע יורה דעה סימן רמו, ד; ש"ך שם, ס"ק ו).

זהו שאמר משה רבינו לבני ישראל, ראו קרא ה' בשם בצלאל, שתקחו לכם מוסר מהנרמז בשמו של בצלאל, בצל א"ל המורה על ואאלפך חכמה ועל ולמדתם וכנ"ל, ורק בכך עסק התורה תזכו להתעלות ולידע גם את הנסתרות, שזו היתה מדרגתו של בצלאל אשר וימלא אותו רוח אלקים בחכמה בתבונה וכדעת, שהיה בבחינת נבון המבין דבר מתוך דבר ומתוך הנגלות הבין וידע את חלק הנסתר והיה יכול לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ.

ואמר הכתוב עוד, בצלאל בן אורי בן חור, לרמו דאף שנהרג חור על קידוש ה' כשרצה למנוע את חטא העגל (סנהדרין ג, א), אמנם לא בכך זה זכה נכדו בצלאל למדרגותיו הנשגבות, אלא בכך התורה הנרמז בשמו בצלאל, כי על ידי לימוד התורה אפשר לזכות למדרגות נשגבות וגבוהות, עוד יותר ממה שאפשר לזכות על ידי מסירות נפש על קידוש ה'.

יעזור השי"ת וישפיע לכל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר, בני חיי ומזוני רויחי, וניגאל גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

ולבן כתב הרמ"א (שו"ע אורח חיים סימן תרצה, ב) טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה (אסתר ח, טו) ודרשינן (מגילה טו, ב) אורה זו תורה עכ"ל, דבא להורות דאם לא נעסוק בתורה ונישאר חלילה עמי הארץ ונגדל בנים ריקים מכל, הרי לא הועלנו כלום בישועה, ולשמחה מה זו עושה. וכן אפשר לומר על דורנו אנו, דאם אין מגדלים הבנים לתורה חלילה היה יותר טוב אילו היו נשארים באושוויץ רח"ל.

*

בהאמור יבואר הכתוב בפרשתן, דהנה כוחו של בצלאל שהיה יודע לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ (ברכות נה, א), היה מכח התורה שהיה עוסק בה, וזאת היתה החשיבות שלו, וכן נרמז בשמו בצלאל, אתוון בצל א"ל, אל"ף הוא מלשון הכתוב (איוב לג, לג) ואאלפך חכמה, למ"ד מלשון ולמדתם (דברים ה, א), והיינו שבצלאל היה עוסק בתורה ללמוד וללמד, וכיון שעסק בתורה זכה לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, כי העוסק בתורה לשמה מגליץ לו רזי תורה ונעשה כמעין המתנבר (אבות ג, א), והיה בחינת נבון שמבין דבר מתוך דבר (חגיגה יד, א), ומתוך לימוד הנגלה הבין את סודות הנסתר וכנ"ל, ולא כאותם הסבורים

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מחצית השקל בשקל הקודש

הזה הם יוצאים משם. הרי מפורש שהקב"ה דן אז את בני ישראל על פי העתיד לטובה.

ולעומת זאת איתא במדרש (שם, ב) על הפסוק (שם, ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי, וז"ל, אתה מוצא בשעה שיצאה הגר מביתו של אברהם היא ובנה וכו' אמר רבי סימון בקשו מלאכי השרת לקטרגו, אמרו לפניו רבון העולמים אדם שעתיד להמית בנך בצמא אתה מעלה לו את הבאר וכו', אמר להם עכשיו צדיק הוא או רשע, אמרו לפניו צדיק הוא, אמר להם איני דן את האדם אלא בשעתו וכו'. וכן כשהיו ישראל במצרים ראה הקב"ה מה שעתידין לעשות, הדא הוא דכתיב ויאמר ה' ראה ראיתי, ראיתי לא נאמר אלא ראה ראיתי, אמר לו הקב"ה, משה אתה רואה ראיה אחת ואני רואה שתי ראיות, אתה רואה אותן באין לסיני ומקבלין תורתני ואני רואה אותן מקבלין תורתני זהו ראה, ראיתי זו ראיית מעשה העגל וכו', כי שמעתי את צעקתם אף על פי שידעתי מכאובי שעתידים לעשות וכו' יודע אני כמה עתידים להכאיבני במדבר וכו' ואף

בתורה (שמות ל, יג) זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'.

הקב"ה דן את בני ישראל על שם העתיד לטובה

איתא בספה"ק פרשת דרכים (דרוש ד), שפעמים דן הקב"ה את האדם בהווה על פי מעשיו שיעשה בעתיד, ואולם זהו רק לגבי המצוות והמעשים טובים שהוא עתיד לקיים, שהקב"ה מצרפם ומחשיב לו כאילו כבר קיימם ועל ידי כך דן אותו כעת לטובה ולברכה, אבל אם יהא עתיד לחטוא ח"ו ולעשות מעשים רעים, אזי אינו מצרף את מעשיו הרעים ואינו דן אותו כעת על שם העתיד, אלא כפי שהוא עכשיו באותה שעה. ומצינו בן במדרש (שמות רבה ג, ד) על מה שאמר משה רבינו (שמות ג, יא) מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל, מה זכות יש בידם שאוכל להוציאם, אמר לו הקב"ה וכו' מה שאמרת באיזה זכות אוציאם ממצרים, הוי יודע שזכות התורה שהן עתידים לקבל על ירך בהר

שאינו מסתכל ברע אלא בטוב העתיד, ואם ייטיב מעשיו בעתיד אזי הקב"ה מקבלו מיד באהבה וברצון.

לְבַן צוה להביא מחצית השקל דייקא, לרמז דאף שאם לפי המחצית של ההווה אין הוא ראוי להתקבל לפני ה', מכל מקום הקב"ה מביט גם על המחצית דלעתיד, כי גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה, והקב"ה רואה את המחצית השנייה שבו יתנהג האדם כפי רצונו הפשוט והאמיתי לולא השאור שבעיסה המעכבו.

ויבואר מאמרם ז"ל (מגילה יג, ב) אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. כי ידוע שהמן הרשע היה המקטרג של מעלה (עין רקאנטי, פרשת ויצא, עה"פ ויהי כאשר ראה, בשם אגדה; אהל יעקב, פרשת תצוה, ידעות האהל, בשם מדרש; דברים אחרים להחיד"א, דרוש יו, ד"ה אמנם כפל), והוא קמרג לפני הקב"ה ואמר ישנו עם אחד מפורז ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שוה להניחם (אסתר ג, ח), ולכן הקדים שקליהם לשקליו, וכאמור שבוה הראה הקב"ה שהוא משתמש במדת החסד ובטובה על שם העתיד, ולכן אף שכעת אין שוה להניחם, מכל מקום כיון שגלוי וידוע לפניו שהם עתידים לעשות תשובה, לכן יושיעם כבר עכשיו בזכות העתיד.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת משפטים תשנ"ג

*

על פי כן אינו נמנע מלגאלם, ע"כ המדרש.

נמציינו למדים דאף שידע הקב"ה שבני ישראל עתידים לחטוא בעגל במדבר, אף על פי כן לא נמנע להטיב עמהם להוציאם ממצרים, כי לא דן אותם על פי המעשים הרעים שהם עתידים לעשות אלא על פי המעשה הטוב שהם עתידים לקבל התורה, שכן דרכו ית"ש ברוב רחמיו שרק על הטוב הוא דן על פי העתיד ולא על הרע, שאם הם עתידים להיות צדיקים הוא מסתכל בעתיד ומטיב עמהם, אך אם עתידים לחטוא אזי אינו מסתכל כמה שעתידים לחטוא. ואיתא בן בוהר הקדוש (פרשת חיי, ח"א דף קכא, ב) בא וראה כיצד מתנהג הקב"ה עם בריותיו, בשעה שצופה שעתידים לעשות רצונו הוא מטיב עמהם, ובשעה שצופה שעתידים לחטוא אינו מעניש אותם, עכרה"ק עיי"ש באריכות.

הקב"ה מביט על המחצית הטובה דלעתיד

על פי דבריו יש ליתן טעם לשבח מדוע נצטוו ישראל לתת רק מחצית השקל, כי הרי לב יודע מרת נפשו היאך שהתנהג עם קונו ומי יאמר זכיתי לבי, הלא כמה פעמים קלקל ופגם בשמו יתברך, וכשירצה לשוב עלול ח"ו לבוא לידי יאוש ולומר וכי ראוי אני לשוב אחרי שכה טינפתי מעשי והלכתי מחשכים אחרי דרכי היצר. אולם הקב"ה החפץ בשוב עמו וחשב מחשבות לבלתי ירח ממנו נדח הכין ופעל דרך תשובה על ידי

תאוותיו כל ימיו, מכל מקום בסופו של דבר ירגיש תמיד שהשיג רק חצי, כי יש לו מנה רוצה מאתיים (קהלת רבה א, לד), ובכל יום ויום ירצה להשיג יותר ויותר ולא ימצא מנוח. לכן ציונו הבורא, זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל דייקא.

ובא המדרש להורות, דעל ידי שנגררים אחר התאוות והמותרות עלולים להיגרר עד כדי כפירה בה' ובתורתו ח"ו, כאומרים כי זה האיש משה לא ידענו מה היה לו, שזה גרם להם לעשיית העגל. ועל ידי מצות מחצית השקל ישים האדם אל לבו לכבוש את יצרו ולא לחזור אחר מותרות ותאוות איסור והיתר.

למתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין

ש"ק פרשת משפטים תשנ"ח

*

המתקת הדין בידיעה שבפנימיות הוא כולו חסד

ידוע מהבעש"ט הקדוש זי"ע (עיין תולדות יעקב יוסף, פרשת נח, אות ג; בני יששכר, מאמרי ניסן, מאמר פ, אות ב) שאמר עצה טובה להמתקת הדינים, על ידי התבוננות ואמונה שגם בתוך הצרה והקושי שמצד מדת הדין טמון וגנוז רחמים עמוקים, שעל ידי זה מהפכים שורש הדין לרחמים.

והיינו דכאשר אדם מישראל נקלע רח"ל לצרה ומצוקה, ובכל מעשיו שהוא עושה הוא רואה רק עגמת נפש וקושי, וכה הולך מדחי אל דחי, מצרה אחת לחברתה, כאב לב ומגנית נפש, עד שאין רואה שום נקודת אור

כשיאנו שמח בחלקו ירגיש תמיד שיש לו רק מחצית

חכמינו זכרונם לברכה למדונו (אבות ה, א), איזהו עשיר השמח בחלקו, כי אדם שטוב לו במה שיש לו והוא מסתפק במועט, ומחמת כן אינו מחזר תמיד אחר מיני תאוות ומותרות, הרי בטבעו הוא שרוי בשמחה ובסיפוק החיים, מה שאין כן אדם ההולך אחר תאוותיו ושרירות לבו, הרי אין לו מנוחה לא יום ולא לילה, כי בכל עת ובכל רגע אינו אומר די אלא מתאוה ומשתוקק לעוד תאוות ועוד מותרות ותענוגים. ואיתא במדרש (ויקרא רבה לה, ד) על הפסוק (משלי כב, ב) עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', עשיר בתורה וכו' עיי"ש, הרי דעשיר מורה על העסק בתורה הקדושה, דבכדי שיוכה האדם לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ולאמתה של תורה, ולהבין ולהשכיל את דברי ה' ומצוותיו, זה אפשר רק כשהוא שמח בחלקו ואינו הולך אחר שרירות לבו למלא תאוותיו, כי רק כשמוחו פנוי מראגות חומריות ולבו מלא שמחה, אז יש בכוחו לעסוק בתורה כדבעי.

ואפשר שלכן נצטוונו להביא מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, ואיתא במדרש (ויקרא רבה ה, א) כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים (תהלים עה, ח), רבי יונה בוצרי פתח קריא בישראל, בלשון זה הושפלו, ובלשון זה הוגבהו, בלשון זה הושפלו כי זה האיש משה (שמות לב, א) ובלשון זה הוגבהו, זה יתנו כל העובר על הפקודים. ויש לומר דבא להורות ולהודיע לאדם בענין השקל דהיינו ממון, דאף אם ירוץ ויחזר אחר

גם כשמרגיש שעוברים עליו חיי צער ויגון ידע ויאמין שבפנימויותו הוא רחמים וחסדים, אלא שלטובתו עדיין אין השעה כשרה שיראה וירגיש את הטובה במוחש, ועל ידי שיתבונן ויאמין בזה באמת, יומתקו כל הדינים ותצמח לו הישועה.

וידוע מספרים הקדושים (עוללות הבציר, פרשתן, תוכחת מוסר, בשם האריה"ק) הרמוזו בתיבת מחצית, שיש בו אותיות מ"ת מבחויץ, ואותיות ח"י מבפנים, ובאמצע אות צ'. ולהנ"ל יש לומר דהלא זהו הרמז במחצית השקל, דרק כלפי חוץ נראה לאדם שיש מיתה ועונשים, אבל כשמביטים בפנימויות רואים רק חיים ורחמים וחסדים. והאות צדי"ק מורה על בחינת וצדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב, ד), דמי שהוא צדיק וחי עם אמונה בבורא כל עולמים, הוא יחיה, היינו שרואה את אותיות ח"י ולא את אותיות מ"ת שהם רק כיסוי והסתרה.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת תשא תשנ"ב

*

החובה להתחיל ביראת העונש

ידוע ברכי עבודת ה' שישנם ב' סוגי יראה, יש יראת העונש, שהאדם ירא לעבור על פי ה' פן יענש בעונשים קשים ומרים בזה ובכא, ויש יראת הרוממות, שהאדם מתעורר לתשובה מתוך התבוננות בגדלות הבורא ב"ה השליט בעליונים ובתחתונים (עיין הקדמת תיקוני זוהר, דף ה, ב).

ושום פתח של תקוה לישועה, צריך הוא להתחזק בשארית כוחותיו, להתבונן ולהאמין שממנו ית"ש לא תצא הרעות, חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו (איכה ג, כב), כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב (תהלים צד, יד), והגם שקשה לו מאד בשעה זו להרגיש את חסדי ה', מכל מקום יצמצם מוחו ויאמין באמונה שלימה שכל אלו הצרות והיסורים הם רק כיסוי והסתרה לרחמים וחסדים הגנוזים, אלא שהאדם מוגבל בשכלו להבין למה עניינים אלו הם טובה בעבורו.

בן פרשו צדיקים את לשון הפיוט (ד"ה אתה הוא אלקינו) נאפד נקמה סתרו יושר, דגם מה שנראה כלפי חוץ כנקמה ודין, באמת בפנימויות הם רחמים וחסדים (עיין הישר והטוב, שבת הגדול, דרוש ה, ד"ה ובוה אמרתי, בשם הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע; מעמי המנהגים, עניני ראש השנה, בשם הרה"ק מאפמא זי"ע). לכן צריך האדם לאזור כגבור חלציו ויתחזק בכל כוחו לידע דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות פ, ב), וכאשר יאמין שבתוך מדת הדין והצרה ישנם רחמים וחסדים, בזה גופא ימתיק הדינים מעליו, ואף שבשעה זו הוא מרגיש שבור ומדוכא מחמת ריבוי הצרות והעגמת נפש, ידע ויאמין שזהו רק לשעה, ונסתרים דרכי ה', ועוד חזון למועד להתברר שהכל היה לטובה (ועיין באר מים חיים, פ"ה האוינו, ד"ה גם יאמר כי דור תהפוכות).

הלימוד מומחצית השקל שהאדם רואה רק מחצית

זהו הרמז במצות מחצית השקל, להורות לאדם שכל מה שהוא רואה לנגד עיניו הוא מחצית בלבד, ולכן

ועל החומר ועל הרהורי עבירה, ולהיכנס אל שערי העבודה, אין לו עצה אחרת אלא על ידי יראת העונש, כי כל עוד שלא זיכך את גופו ואת הנפש הבהמית, ולא מיהר את נפשו בשלימות, לא יוכל להתגבר על יצרו אלא על ידי יראת העונש, שיתבונן שאין שכחה מלפני כסא כבודו ושכל האומר הקב"ה וותרן יותרו חייו (בבא קמא ג, א), ויכיר בחומר הדין והעונש על כל חטא ועון, שכל אלו יסייעו בעדו להכניע את לבו הערל ואת יצרו הרע, ובלא זה לא יזכה האדם להיכנס ולהתחיל את דרכו בעבודת השי"ת, ואפילו בני העליה צריכים לפעמים גם הם להשתמש עם יראה זו. עכתדה"ק בתוספת ביאור (ועיין דרך פקודי, הקדמה ח, אות ב; רגל ישרה, מערכת י, אות לט).

המשלים עצמו במחצית של יראת העונש יזכה למחצית של יראת הרוממות

בזה יבאר טעמא דמילתא שצוה הכורא כל עולמים להביא דווקא מחצית השקל ולא שקל שלם, כי 'שקל' בגימטריא 'נפש', ומורה על עבודת האדם את בוראו, ובודאי עיקר ותכלית יראת שמים היא להשיג יראת הרוממות, אולם בכדי להגיע למדרגה הלזו צריכים קודם להשתדל לירא את ה' ביראה שהיא בידי האדם, והיא יראת העונש, שבכל עת ובכל רגע ישים נגד עיניו ויתבונן לפני מי הוא עתיד ליתן דין וחשבון ושאין שייך שום ויתור אצל הבורא כל עולמים, ועל ידי שיהיה לו יראת העונש יעזרהו השי"ת שיוכה

בן איתא באור החיים הקדוש (פרשת בראשית) על הפסוק (בראשית א, א) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ וגו', בראשית נוסריקון ב' ראשית, והיינו שיש ב' מיני יראה, בבחינת ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא, י), הראשון הוא ברא אלקים, המורה על יראת העונש מבחינת מדת הדין ותוקף המשפט, והשני הוא את השמים ואת הארץ, על דרך הכתוב (תהלים ה, ד) כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננתה, והיינו יראת הרוממות על ידי השגת גדלות הכורא ורוב טובו. עוד נרמז ב' אופני היראה, האחת באומרו את השמים, המורה על יראת הרוממות, ובאומרו ואת הארץ רמז על יראת העונש, ביודעו שהוא עלול להיענש ולהתייסר בארץ בגין חטאיו, עכדה"ק עיי"ש.

וכך הוא סדר העבודה, דמתחילה צריכים לעבוד את ה' ביראת העונש שעל ידה מגיעים למדרגת אהבה, ועל ידי מדרגת אהבה מתעלים יותר מזה למדרגת יראת הרוממות, כדאיתא בספה"ק אגרא דכלה (פרשת בראשית, ד"ה עוד התחלת התורה) בשם המגיד הרה"ק הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, דלכאורה פחיתות כבוד הוא לאדם שאינו עובר עבירה רק מחמת שירא מן העונש, שזה שייך אצל ילדים קטנים החוששים לעשות מעשים שאינם כהוגן מחשש שמא ייענשו ויכאב להם, אבל לא כלפי שמיא, ואם כן למה זקוק האדם גם ליראת העונש. וביאר דאין הכי נמי יראת העונש אינו תכלית האדם בעבודת ה', אבל עם כל זה בכדי שיעלה בידו בתחילת עבודתו להתגבר על התאוות

וידוע מספרים הקדושים (עוללות הבציר, פרשתן, תוכחת מוסר, כשם האריה"ק) הרמו בתיבת מחצית, שיש בו אותיות מ"ת מבחויץ, ואותיות ח"י מכפנים, ובאמצע אות צ'. ולהנ"ל יש לומר דרומז על סדר העבודה, דמתחילה הוא אותיות מ"ת המורה על יראת העונש, ועל ידי שיתמיד ביראה זו יזכה לבוא לבחינת ח"י שהיא יראת הרוממות, ואז יבוא בבחינת צד"ק בשלימות.

[מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעיון
ש"ק פרשת תשא תשנ"ה]

במתנם חנם ביראת הרוממות שהיא העיקר והתכלית ביראת ה'.

וזהו הרמו בנתינת מחצית השקל המורה לחצי היראה הזוטרתא אשר בידי אדם, והיא יראת העונש, שהמחצית הזאת צריך האדם ליתן מצד עצמותו ומיגיעת וכוחות עצמו, ורק כשהיה מושרש בלבבו יראה זו יעזרהו הש"ת ויתן לו במתנת חנם המחצית השניה של היראה והיא יראת הרוממות אשר זאת העיקר והתכלית.

יעמדו על הברכה ידידנו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

המחותנים, הרה"ח ר' **שמואל יונגרייז** הי"ו

אלעד

והרה"ח ר' **שמואל יעקב וקסמן** הי"ו

ביתר עילית

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח **שמעון יונגרייז** שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת **נישואיהם** במזל טוב

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, ב' דר"ח אדר ב', באולמי 'בית ברכה' ביתר עילית

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' **מיכאל אליהו הכהן מאשקאוויץ** הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו **אברהם הכהן שיחי**

לרגל שמחת **נישואיו** במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ג ר' **אשר דוד גליק שליט"א**

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, ב' דר"ח אדר ב', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

ולזכות בנו הב' **יעקב הכהן שיחי** שנכנס לעול המיצוות במזל טוב

יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' מאיר ישראלי הי"ו

ביתר עילית

והרה"ח ר' חיים מנחם וינגרטן הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח שמעון דוב ישראלי שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, ב' אדר ב', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרב שלמה יהודה בלך שליט"א

ביתר עילית

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר יעקב שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' יצחק שטרנפלד הי"ו

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ג' אדר ב', באולמי 'בית ברכה' ביתר עילית

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

המחותנים, הרה"ח ר' יחזקאל רייך הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

והרה"ח ר' אלטר יעקב שמעון שר הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר דוד יהודה רייך שיחי

ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ג' אדר ב', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

**באדר משמיעין על השקלים!
ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת!**

פונים אנו בזה בבקשה אל כל אשר נרבה לבו הטוב אותו להרים תרומתו קודש

להרפסת והפצת גליונות "דברי התורה" מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע

ומייבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, לכבוד השמחה במעונו או לע"נ

קרוביו, ועריין לא העביר דמי ההתחייבות, נא להודרז במשלוח התחייבותו בהקדם

האפשרי, כי עול כבוד טל חובות רובץ על שכמנו.

בטוחים אנו כי הציבור הקדוש יעמוד לימיננו למען נוכל להמשיך במלאכת הקודש

של הפצת מעיינות הקודש חוצה תמידין כסדרן, לשמחת לב מבקשי ה'.

ניתן לשלם בכרטיסי אשראי, בטלפון: 052-7140042

הר"ר יוסף שווארץ הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' שמואל הי"ו, וחתן הרה"ג ר' אלעזר שימון שליט"א
לזכות התאומים, בנו בנימין זאב שיחי' והבת תחי' שנולדו במזל טוב
יזכה לגדלם לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר יקותיאל יהודה גנזל הי"ו

חיפה

בן הרה"ח ר' זאב מרדכי בצלאל הי"ו, וחתן הרה"ח ר' דוד זאב רושנברג הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' יוסף צבי פריד הי"ו

קרית אתא

לעילוי נשמת

חמיו הרה"ח ר' ישראל אריה ב"ר יוסף צבי ז"ל וייסמן
מלפנים מתושבי קרית צאנז בנתניה, ומשומעי לקחו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע
למלאת השלושים לפטירתו, ביום כ"ט שבט, ערב ר"ח אדר א' תשפ"ד

תנצב"ה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' אברהם הלוי ב"ר בן ציון חיים הלוי ז"ל גרום

מיקירי תושבי קרית צאנז בנתניה

נלב"ע ביום כ' דר"ח אדר ב' תשפ"ב

תנצב"ה

הרה"ח ר' אהרן אליעזר שכטר הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

לעילוי נשמת

חמיו הרה"ח ר' יוסף ב"ר יצחק אלימלך ז"ל שטיין

נלב"ע ביום שני, ד' אדר ב' תשפ"ב

תנצב"ה